

Dagthema: 'Leer van de vijgenboom'

Overweging 26 november 2017 – Bert van der Meer

Lector: Natalie Coenradi

*"... Ook als je denkt dat voor jou
het einde van de wereld daar is, komt er een nieuwe dag.
Net als de vijgenboom weet dat de zomer komt,
weet jij dat er een nieuw begin zal zijn ..."*

Eerste lezing: Tessalonicensen 1 5: 1-11

Tweede lezing: 2e Lezing - Matteüs 24,14-35

Openingsgebed

U bent onze toekomst en niet de dood.
Daarom stellen wij nu al
tegenover de wanhoop de hoop,
tegenover het verdriet de vreugde
en laten ons door niets van de wijs brengen:
U bent de redder van ons leven.
En wat wij hier al mogen geloven
zult U ons laten zien. Amen.

Lied *Henriëtte Roland Holst / Tom Löwenthal*

Dit ene weten wij
en aan dit een houden wij ons vast in de
duistere uren.
Er is een woord dat eeuwiglijk zal duren
en wie 't verstaat, die is niet meer alleen

Welkom en inleiding

Goeiemorgen allemaal!

Welkom in deze viering.

We hebben een prachtig lenteplaatje op de voorkant van dit boekje: een uitlopende vijgenboom. Die past niet bij het weer van vandaag. Want het wordt 8 graden vandaag en het voelt als 2 graden. Het is bewolkt en regenachtig. Het is herfst en de dagen worden korter. Het Sinterklaasjournaal regeert de harten van onze kinderen. En in de kerk maken we ons op voor de Advent, de voorbereiding voor Kerstmis. Voordat het zover is, echter, wordt het kerkelijk jaar afgesloten en dat gaat altijd gepaard met het einde van de wereld. Het einde der tijden, mensen, is aanstaande.

pag. 1

Oecumenische
Basisgemeente **De Duif**

© Oecumenische basisgemeente De Duif, Amsterdam – www.deduif.net – info@deduif.net
Deze tekst is bedoeld voor persoonlijk, niet-commercieel gebruik, zoals voor studiedoeleinden.
Elke vorm van herpublicatie van (een deel van) de inhoud van deze tekst zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de maker is verboden.

Het wordt aangekondigd in de profeet Daniël, die we vandaag niet lezen omdat die boodschap hetzelfde is als het evangelie. Het wordt aangekondigd in de brief van Paulus aan de Tessalonicenzen, dat is in Macedonië waar het aanmerkelijk minder koud is. In het evangelie van Matteüs wordt het indrukwekkende einde van de wereld aangekondigd met weerlicht, engelen en de Mensenzoon die zal komen op de wolken van de hemel.

Dat vraagt van ons een groter geloof dan dat in Sinterklaas dus dat is veel gevraagd.

Ik heb lang de lezingen over het einde van de wereld niet durven aangaan, wars als ik was van deze reli-horror, maar vandaag heb ik het aangedurfd de lezingen ongepureerd aan u voor te zetten.

Ik heb me afgevraagd waarom we moeten lezen dat de wereld vergaat.

Is de dood alleen dan niet genoeg?

Als we er nog steeds zijn aan het einde van de viering, dan heeft Hortense me beloofd dat er dan koffie is. Maar voor het zover is, wil ik u ook meenemen in de ervaring die de volgelingen van Jezus moeten hebben gehad bij het horen van deze woorden, dus wees gewaarschuwd.

En in de overweging wil ik er met u over nadenken.

Ik wens ons een goede dienst.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Ander, ouder, iemand in ons verborgen:
plotseling, opblaaiend vuur van visioenen,
aanshijn der aarde vernieuwend. (2x)

Rede, dwaasheid, hart, onbedwingbare
die ons weten doet wat wij niet weten,
wat onmogelijk is bij mensen en goden.

Ingepakt in wolken schoorvoetend gaan wij.
In onze handen klemmen wij wichelroeden,
spiegels en zwaarden.

En neerdrukt ons droefheid om het gedane,
om niet te keren woorden,
om wat groeide, om wat versteende, verwaaide.

Jij, nog naamloze, ademt ons open
en wekt in ons weerbarstig geheugen
wat wij zagen met onze vroegste ogen.
En doet ons gaan in tranen maar ongebroken
door de nacht van de schepping
en houdt ons gaande naar een nieuwe geboorte:

blinde muren zacht licht, water geworden
en aan de overzijde rozensteden
en de zang van de lijster.

Eerste lezing - uit de 1e brief van Paulus aan de Christenen van Tessaloniki

hoofdstuk 5: 1-11

Broeders en zusters, ik hoef u niet te schrijven over het moment waarop dit zal gebeuren, want u weet zelf maar al te goed dat de dag van de Heer komt als een dief in de nacht. Als de mensen zeggen dat er vrede en veiligheid is, worden ze plotseling getroffen door de ondergang, zoals een zwangere vrouw door barensweeën. Vluchten is dan onmogelijk. Maar u, broeders en zusters, u leeft niet in de duisternis, zodat de dag van de Heer u zou kunnen overvallen als een dief, want u bent allen kinderen van het licht en van de dag. Wij behoren niet toe aan de nacht en de duisternis, dus laten we niet slapen, zoals anderen, maar waken en op onze hoede zijn. Wie slaapt, slaapt 's nachts, en wie zich bedrinkt, is 's nachts dronken; maar laten wij, die toebehoren aan de dag, op onze hoede zijn, omgord met het harnas van geloof en liefde, en getooid met de helm van de hoop op redding. Want Gods bedoeling met ons is niet dat wij veroordeeld worden, maar dat wij gered worden door onze Heer Jezus Christus.

Hij is voor ons gestorven opdat wij, of we nu op aarde zijn of gestorven zijn, samen met hem zullen leven. Dus troost elkaar en wees elkaar tot voorbeeld, zoals u trouwens al doet.

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Hoor je mij,
voor mij geen ander dan jij,
bij jou alleen ben ik veilig.

Godheid had mij in haar macht,
offers eiste zij, bloed,
ik heb ze gebracht.
Haar grote namen waaiden voorbij.
De jouwe niet, die is hier op mijn lippen.

Hoor je mij...

Enige die ik nog ken,
alles ben je me,
erfdeel en beker.
Lieflijke oorden vielen mij toe.
Mijn hart klimt in mij
mijn geest wordt wijd:
Jij verkoopt mij niet,
voor geen prijs,
voor geen ander.

Hoor je mij ...

2e Lezing - Matteüs 24,14-35

Pas als het goede nieuws over het koninkrijk in de hele wereld wordt verkondigd als getuigenis voor alle volken, zal het einde komen.

Wanneer jullie dus de “verwoestende gruwel” waarover gesproken is door de profeet Daniël, zien staan op de heilige plaats (lezer, begrijp dit goed), dan moet iedereen in Judea de bergen in vluchten; wie op het dak van zijn huis is moet niet naar beneden gaan om nog spullen te halen, en wie op het land is moet niet terugkeren om zijn mantel te halen. Wat zal het rampzalig zijn voor de vrouwen die in die tijd zwanger zijn of een kind aan de borst hebben!

Bid dat jullie niet in de winter zullen moeten vluchten en ook niet op sabbat. Want het zal een tijd zijn van enorme verschrikkingen, zoals er sinds het ontstaan van de wereld tot nu nooit geweest zijn en er ook niet meer zullen komen. En als die tijd niet verkort zou worden, dan zou geen enkel mens worden gered; maar omwille van de uitverkorenen zal die tijd worden verkort. Als iemand dan tegen jullie zegt: “Kijk, dit is de messias,” of: “Daar is hij,” geloof dat dan niet. Want er zullen valse messiassen en valse profeten komen, die indrukwekkende tekenen en wonderen zullen verrichten om ook Gods uitverkorenen zo mogelijk te misleiden.

Let op, ik heb jullie dit van tevoren gezegd. Wanneer ze dus tegen jullie zeggen: “Kom mee, hij is in de woestijn,” ga er dan niet heen, of als ze zeggen: “Kijk, hij is daarbinnen,” geloof dat dan niet. Want zoals een bliksemschicht vanuit het oosten weerlicht tot in het westen, zo zal ook de Mensenzoon komen. Waar een lijf is, daar zullen de gieren zich verzamelen.

Meteen na de verschrikkingen van die dagen zal de zon verduisterd worden en de maan geen licht meer geven, de sterren zullen uit de hemel vallen en de hemelse machten zullen wankelen.

Dan zal aan de hemel het teken zichtbaar worden dat de komst van de Mensenzoon aankondigt, en alle stammen op aarde zullen zich van ontzetting op de borst slaan als ze de Mensenzoon zien komen op de wolken van de hemel, bekleed met macht en grote luister.

Dan zal hij zijn engelen uitzenden, en onder luid bazuingeschal zullen zij zijn uitverkorenen uit de vier windstreken bijeenbrengen, van het ene uiteinde van de hemelkoepel tot het andere. Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is.

Zo moeten jullie ook weten, wanneer je dat alles ziet, dat het einde nabij is. Ik verzeker jullie: deze generatie zal zeker nog niet verdwenen zijn wanneer al die dingen gebeuren. Hemel en aarde zullen verdwijnen, maar mijn woorden zullen nooit verdwijnen.

Overweging

Ik heb me afgevraagd hoe het komt dat de volgelingen van Jezus de verhalen van Jezus hebben onthouden en hebben doorverteld, zonder opname-apparatuur of boeken. Dat kan alleen maar als de verhalen zo indrukwekkend waren dat je ze wilt doorvertellen. Omdat je er stil van werd, bang, geboeid aan de lippen hing van degene die het vertelde.

Het evangelie gaat verder met de oproep om waakzaam te zijn. En de aandacht wordt gevestigd op de werken der barmhartigheid, die van ons allemaal worden verwacht. De werken van barmhartigheid betreffen het voeden van degenen die honger hebben enzovoorts.

In de voorbereiding van de dienst, twee weken geleden, heb ik de vraag gesteld wat de redenen zouden kunnen zijn om deze verhalen te vertellen. De eerste reactie was: “om mensen angst in te boezemen, zodat ze goed zouden leven”. In de context van de lezing, de waakzaamheid die wordt gevraagd en de werken van barmhartigheid, lijkt het daar inderdaad op.

Einde van de wereld

We moeten ons ook realiseren dat het einde van de wereld voor de mensen van die tijd niet zo ‘ver van mijn bed’ was. Ze kenden de woorden van de profeet Daniël en werden opgevoed in de wetenschap dat ‘het oordeel spoedig zal komen’.

Ook werd “de hoop op een betere eeuwigheid” geopperd. Ik denk inderdaad dat we een verlangen hebben om ook onze grootste angsten onder ogen te zien. Omdat gedachten je bekruipen dat het voor jou, of voor ons, voor de wereld wel eens afgelopen zou kunnen zijn. De hoop dat het dan toch nog goed komt houdt je dan in leven.

In veel religies heeft het einde der tijden een plaats. In de Noordse mythologie heet het Ragnarok, in het Boeddhisme kalpa, volgens de Maya's gebeurde het in 2012, Joden hebben een Messiaans verlangen en Christenen hopen dat Jezus terugkomt. En ook in films komt het einde van de wereld groots aangekondigd: The Day After Tomorrow, Hitchhikers guide to the Galaxy, 2012 en Melancholia.

Paulus zegt dat “de dag van de Heer komt als een dief in de nacht. Als de mensen zeggen dat er vrede en veiligheid is, worden ze plotseling getroffen door de ondergang (...) Wij behoren niet toe aan de nacht en de duisternis, dus laten we niet slapen, zoals anderen, maar waken en op onze hoede zijn (...) Want Gods bedoeling met ons is niet dat wij veroordeeld worden, maar dat wij gered worden door onze Heer Jezus Christus.”

Wees waakzaam

Het is een oproep tot waakzaamheid, waakzaam dat jezelf goed leeft, waakzaam voor je medemensen, dat we elkaar behoeden en doen leven. Alleen zijn de woorden van Paulus, in het licht van het evangelie, wel de milde variant.

In het evangelie wordt duidelijk gemaakt dat als je de tekenen ziet, dat je dan meteen moet stoppen met waar je mee bezig bent. En dat je je moet hoeden voor valse profeten. Dat laatste kan ik me goed voorstellen: valse profeten die inspelen op angstgedachten van de mensen.

En vervolgens worden alle registers opengetrokken. Zon en maan wordt verduisterd, sterren vallen van de hemel en hemelse machten wankelen. En dan worden de uitverkorenen bijeengebracht door de engelen. En ineens is daar dan de vijgenboom: “Leer van de vijgenboom deze les: zo gauw zijn takken uitlopen en in blad schieten, weet je dat de zomer in aantocht is. Zo moeten jullie ook weten, wanneer je dat alles ziet, dat het einde nabij is.”

Jezus maakt deze vergelijking, denk ik, om duidelijk te maken dat het in de natuur zit om 'waakzaam' te zijn. En dat dat voor mensen dus ook geldt.

Wij hebben sinds vorige winter twee vijgenbomen in onze tuin. Afgelopen zomer hebben ze ook vrucht gedragen: heel veel heerlijke vijgen! Ze maken van die prachtige bladeren die we kennen van schilderijen, waar ze ook wel als kledingstuk werden gedragen. Pas diep in de herfst worden de bladeren geel en vallen dan af. Het is een mooie gedachte dat ook in de winter onder die stam het leven broeit en, als de temperatuur en de daglengte het toelaat, bladeren opnieuw zullen uitlopen.

Hemelgewelven wankelen

Ik heb me afgevraagd wat voor mij het einde van de wereld betekent. Dit jaar zijn mijn vader en mijn broer overleden en vooral dat laatste heeft mijn hemelgewelven wel doen wankelen. Het heeft mij nog bewuster gemaakt van de noodzaak om iets goeds met mijn leven te doen. Voor mij is dat: goed zijn voor mijn naasten, dromen najagen en iets betekenen in deze wereld. Ik geloof dat ik daar zelf invloed op heb en ook dat het niet te beheersen, te controleren is.

Het einde der tijden heeft op mij geen afschrikwekkend effect. Als ik vandaag naar buiten kijk is de zon verduisterd, de maan verdwenen en de sterren onzichtbaar. En als het laatste oordeel moet komen, dan is dat zo, dan beleef ik dat ook wel. En dat de goeden dan gered worden en de kwaden gestraft... dat heeft voor mij geen wenkende of afschrikwekkende invloed. Ik denk dat het vermoeden dat je je leven goed besteedt een beloning op zich is, een bemoediging. En ik kan me niet goed voorstellen hoe je leeft zonder zo'n kompas. Voor mij ligt de kern van deze lezingen in de belofte dat het goed komt met ons, óók dan.

Een nieuwe dag

Ook als je denkt dat voor jou het einde van de wereld daar is, komt er een nieuwe dag. Net als de vijgenboom weet dat de zomer komt, weet jij dat er een nieuw begin zal zijn.

In de voorbereiding van deze viering kwam dat voor mij in één zin naar voren: "dat je zonder angst zult leven, wat je leest". Die zin komt uit "Boek, jij bent geleefd" dat we straks zullen zingen. Leven zonder angst betekent niet onnozel of onbezonnen, maar wel in volle overgave van het leven. Dat we ons niet bezighouden met wat mis zou kunnen gaan, maar verder gaan met het zorgen voor elkaar en elkaar tot voorbeeld zijn. Dat we elkaar behoeden en doen leven.

Moge het zo zijn.

Stilte gevolgd door muziek

Geloofsbelijdenis

Wij geloven in het verhaal van zon en maan,
van wind en water, van wat leeft en ademhaalt:
dat hun wondere bestaan het werk is van Gods handen,
uit genade aan mensenhanden toevertrouwd.

Wij geloven in menselijke mogelijkheden:
dat wij -geschapen naar Gods beeld en gelijkenis -
zijn zorg en aandacht mogen delen voor al wat leeft.

Wij geloven in een wereld als een eervolle opdracht
aan ons mensen, om haar te maken tot een huis voor velen,
tot een huis van vrede.

Wij geloven dat mensen aan elkaar gegeven zijn om
in goede en kwade dagen, elkaars geluk en vreugde te zijn,
elkaars bevestiging en vrede,
elkaars behoud en voltooiing.

Wij geloven in een nieuwe mens: Jezus van Nazareth,
die geheel aan Gods verwachtingen beantwoordde.
Zijn leven leert ons, hoe ook wij mensen kunnen worden
van vrede en gemeenschap, van liefde en trouw.

Wij geloven in de nieuwe wereld die met Hem begonnen is
en waarin mensen oog en hart hebben voor elkaar en voor al wat leeft.
En wij geloven in voltooiing:
nieuwe hemel en nieuwe aarde,
Gods woning onder de mensen,
want zie, Hij maakt alles nieuw.
Amen

Collecte

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
In mijn letters staat geschreven
dat alleen de geest doet leven.
Licht en adem is de geest.
Daarom ben ik neergeschreven:
dat je zonder angst zult leven
wat je leest.

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
Wou je leven met zovelen,
hier op aarde, moet je delen:
licht en adem, geld en goed.
Wie maar leeft om meer te krijgen
die zal sterven aan zijn eigen
overvloed.

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
Mozes heeft de weg gewezen,
hoor de woorden der profeten:
licht en adem zal er zijn.
Als je mens wordt zoals Jezus.
Liefde als een mens aanwezig,
wijn van liefde, brood des levens, zoals hij.

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.-

Niemand weet hoe jij moet leven,
nergens staat het opgeschreven,
liefde tegen liefdespijn,
vriendschap tegen duizend vrezen,
zoet dat bitter kan genezen,
mens voor mensen, recht en vrede,
licht en adem, heel veel leven, mag je zijn.
Vrouw, waar is je broer?
mens, waar is je zusje?
't Meeste van een mensenleven
wordt het minste opgeschreven:
hoe zij trouw zijn aan elkaar.
Lijden, sterven, liefde leren,
zouden wij dat ook proberen,
werd het waar.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed

- V. Tot hier zijn wij gekomen, Eeuwige,
allemaal verschillende mensen,
uiterlijk onbewogen biddend en zingend;
U kent ons zoals we waarlijk zijn:
eenzaam door eigen of andermans handelen;
verdrietig om verlies van waar wij zo aan hechtten;
blij om succes dat in wezen zo vluchtig is;
dankbaar om genezing
van lichamen of geestelijk kwaad;
onzeker, omdat wij de goede weg willen gaan,
maar niet weten of ons dat lukt.
- A. Zie ons en bescherm ons
tegen totale afzondering,
waardoor wij de ander niet meer zien
en ook zelf niet meer gezien worden;
tegen verharding van standpunten, die uitloopt
op onmacht om problemen op te lossen;
tegen onverschilligheid die schuldig maakt
ten opzichte van al het door U geschapene;
tegen wanhoop die geen leven brengt.
- V. Voor Uw zegeningen spreken wij dank uit, Eeuwige.
Voor alle kleine dingen waaraan wij zo dikwijls voorbijgaan
een onverwachte liefkozing;
aandacht, ons gegeven in nood;
troost die wij ervaren
zonder dat er een woord gesproken wordt;
inspiratie, onverklaarbaar opgeroepen door onze zintuigen;

en innerlijke rust, basis van vrede.
Wij danken U, Bron van Leven, voor Jezus,
voortgekomen uit het Joodse Volk,
door U gezegend vanaf het eerste uur.
U heeft ons Jezus leren kennen
en dankzij Jezus weten wij van U.

- A. Op verzoek van die uitzonderlijke Mensenzoon
stellen wij Zijn teken
om uit te dragen wat wij het liefste willen:
het delen van leven met alle mensen
en daardoor het uitbannen van honger, onrecht en dood.

We zeggen Hem na, die ons inspireert:
Neem het brood en de wijn, deel het met elkaar
zoals Ik mijzelf voor alle mensen gegeven heb,
Mijzelf gedeeld.
Denk daarbij aan mijn en jullie God
en aan het Eeuwigdurende Verbond,
waarin wij met Hem en elkaar
verbonden zijn en blijven.

- V. Ooit hopen we te bereiken
een geloof zo groot als Jezus had in U
en in een wereld waar mensen leven voor elkaar
en waar Uw naam 'Gerechtigheid' is.
Eeuwige, zie ons en blijf onder ons aanwezig.

Nodiging

Jezus was niet bang voor het laatste oordeel. Terwijl ook hij menselijke twijfels had, dat lezen we in het lijdensverhaal, dat God op alle momenten dicht bij hem was.

Jezus zei, in de wetenschap dat zijn laatste uren waren aangebroken “neem dit brood, dit is mijn lichaam”. En “neem deze beker, het is het bloed van het verbond”.

In de Duif doen we elke week als hij, omdat we met elkaar het leven delen. Iedereen die hier is, is welkom aan de maaltijd. Komt dan, want alles is gereed.

Voorbede

De nacht is weer voorbij, een nieuwe dag begint.

Wij bidden u, God, dat wij vandaag mogen leven als kinderen van het licht.

Laat ons goede wegen gaan, wegen van goedheid en trouw,

wegen van vriendschap en liefde, wegen van eerlijkheid en geloof in elkaar.

Leer ons wat verantwoordelijkheid is en geef ons de moed deze niet af te schuiven,
maar te aanvaarden als een opdracht van U.

Amen

Breken en delen van brood en wijn

Voorbeden

Lied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Boom, je stam was koud en bloot,
in de winter leek je dood.
Komt de zomer vuur en vlam,
bloeien rozen aan je stam.

Mens, wat ben je dood en koud
als je niet van mensen houdt.
Zonder liefde vlam en vuur
is je leven kort van duur.

Zonder lachen licht en lied,
zonder liefde gaat het niet.
Mensen leef toch en God-weet
vind je liefde bij de vleet. (2x)

Onze Vader

Armeense versie

Bron van Zijn, die ik ontmoet in wat mij ontroert:
Ik geef u een naam opdat ik U een plaats kan geven
in mijn leven.
Bundel Uw licht in mij. Maak het nuttig.
Vestig Uw rijk van eenheid nu.
Uw enige verlangen handelt dan samen met de onze.
Geef ons wat we elke dag nodig hebben aan brood en inzicht.
Maak los de koorden van fouten,
die ons vastbinden aan het verleden,
zoals wij ook anderen hun misstappen vergeven.
Laat oppervlakkige dingen ons niet misleiden,
want uit U wordt de al werkzame wil geboren.
De levende kracht om te handelen,
het lied dat alles verfraait
en dat zich van eeuw tot eeuw vernieuwt.

Actie en informatie

Slotlied

Huub Oosterhuis / Antoine Oomen

Uit staat en stand en wijsheid losgewoeld,
omgewaaid, ontwortelde plataan.
Toen heeft hij licht onder zijn schors gevoeld,
een vlaag van knoppen die op springen staan.

Uit jij en jou en woorden weggevluht.
Ergens heengejaagd. Boomgrens voorbij.
Op adem komen in de dunne lucht,
je eigen harts slag horen. Vogelvrij.

Uit eigen aard en huid naar iemand toe,
onontkoombaar. En niet wonen meer,
tot ik Hem, Hij mij vinden zal. En hoe -
een zee van dromen gaat in mij tekeer.

Zegenbede

Petra Kerssies / Tom Löwenthal

- V. Ga nu allen heen in vrede
met woorden van een ver verleden
gezegend gij met Abraham, Sara, Hagar, Ismaël en Isaak.
- A. Moge de Levende ons zegenen en behoeden.
Moge zijn aangezicht ons verlichten
en ZHIJ ons genadig zijn.
Dat ZHIJ met ons is
en wij in vrede leven.

De bijbelteksten in deze uitgave zijn ontleend aan *De Bijbel in Gewone Taal*
© Nederlands Bijbelgenootschap 2014